

[158] **Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite**
Møte onsdag den 15. mars 1972 kl. 0900.

Møtet ble ledet av formannen, Helge Seip.

Til stede var: P. Borten, K.M. Fredheim, L.Granli, Guttorm Hansen, L. Korvald, Otto Lyng, Arne Nilsen (for Margith Munkebye), T. Oftedal, H. Seip, K. Willoch, B. Ingvaldsen, G.A. Larsen, A. Hagen (for J. Austrheim), Ingvar Bakken, K.J. Brommeland, G. Garbo, Gunnar Berge (for Sonja Ludvigsen), P. Thyness, I. Ulveseth og J.A. Vikan.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: statsråd Berrefjord, Justisdepartementet.

D a g s o r d e n :

Avsluttende behandling av utkast til innstilling vedr. St.meld. nr. 89 (69–70) om innstillingen fra utvalget til å vurdere forskjellige sider ved den forebyggende sikkerhetstjeneste (ordfører Thyness).

Formannen: Det vi hadde igjen å behandle, var utformingen av innstillingen på side 9, eventuelt overgangen side 8 – side 9. Her skulle hr. Borten eller hr. Austrheim legge fram et utkast til særuttalelse eller eventuell ny utforming. Nå har det sirkulert et utkast til særuttalelse fra hr. Austrheim. Jeg går ut fra at komiteens medlemmer hadde mulighet for å studere dette i går.

Har saksordføreren noe å bemerke til den uttalelse som er kommet?

Paul Thyness: Jeg fikk denne merknad først nu. Jeg vil bare si at den for så vidt understreker det argument som har vært fremført fra dem som ikke var tilbøyelig til å dele hr. Bortens oppfatning. Det ser man helt klart i siste setning, hvor det står:

«Unntak bør bare kunne finne sted når vitale overvåkingsinteresser tilsier at de innhentede opplysninger ikke blir forelagt ham.»

Dermed har man sagt at i tilfelle han ikke får seg forelagt opplysninger, dreier det seg om vitale overvåkingsinteresser. Dermed er det blitt en sak som Hans Hansen umulig kan slippe. Det er blitt en sak som selvfølgelig får en langt større [159] oppmerksomhet rettet mot seg enn hvis det hadde vært en mer rutinemessig nektelse som forelå. Og dermed er vi oppe i akkurat det uføre som departementets opplegg har tatt sikte på å unngå. For mitt vedkommende kan jeg bare si at jeg synes denne formuleringen er så vidt betenkelig at jeg vanskelig kan slutte meg til den.

Formannen: Forholdet er at i det overveiende antall saker er det ikke noe problem i dag heller. Er det ikke så å forstå at i de tilfelle noen gjør henvendelse, er det ikke noe problem?

Paul Thyness: I dag kommer det forholdsvis sjelden henvendelser fra personer som ønsker å bli forelagt opplysninger. Det er bare i et lite mindretall av saker at det kan forekomme. Men etter det system som man her vil legge opp til, må man regne med at det vil forekomme i flere tilfelle.

Kåre Willoch: Jeg har ikke noe å bemerke til ordførerens siste innlegg, og heller ikke noe å si om denne særuttalelse. Vi får ta den til etterretning.

Men jeg vil peke på at denne komite er i en særstilling for her foretas det navneoppnop, og det føres protokoll. Kan vi da ha en særuttalelse fra personer som ifølge protokollen ikke har vært til stede på møtet?

Gunnar Garbo: Utkastet er omdelt etter det forrige møtet på grunnlag av samtaler vi da hadde. For mitt vedkommende vil jeg slutte meg til hr. Austrheims utkast.

Formannen: I dette tilfelle måtte det bli en uttalelse fra hr. Austrheims varamann i og med at han selv ikke er til stede. Så de navn som må stå på her, må være navn på tilstedeværende. Det kan ikke være noe i veien for å behandle dette utkastet selv om hr. Austrheim ikke er til stede. Jeg går ut fra at varamannen og hr. Borten har konferert med hr. Austrheim. I tillegg har hr. Garbo og hr. Vikan sluttet seg til særuttalelsen.

Er det flere som slutter seg til denne særuttalelse? – Skal vi da avgi innstillingen med denne særuttalelse fra representantene Borten, Garbo, Hagen og Vikan?

[160] **Per Borten:** Jeg hørte bare formannen spørre om det var konferert. Det er hr. Austrheim som har levert dette til sekretæren i komiteen.

Formannen: Jeg gjorde oppmerksom på at utkastet var sirkulert fra hr. Austrheim. Så tok hr. Willoch opp spørsmålet om en som ikke var til stede, kunne stå på uttalelsen. Det må i tilfelle være hr. Austrheims varamann som står på uttalelsen sammen med de øvrige som er enige i denne uttalelsen.

Kåre Willoch: Det var ikke bare det jeg tenkte på, men etter at jeg nevnte spørsmålet, er resten av det løst.

Formannen: Er det da flere enn de fire som ønsker å slutte seg til særuttalelsen?

Per Borten: Dette må vel da rykkes inn i sammenhengen. Kanskje ordføreren kan finne en naturlig plass for dette.

Formannen: Jeg vil tro at det naturlige var å ta dette etter det som er sagt for komiteens regning på side 9 før VII. Politisk kartlegging.

Paul Thyness: Fra og med siste avsnitt på side 8 må det da stå «komiteens flertall».

Formannen: Spørsmålet blir da om en på side 9 har en del som alle er enige i.

Paul Thyness: Det kan vel være slik at det er ting i utkastet under dette punkt som alle er enige om. Men hvis innstillingen skal bli noenlunde forståelig for dem som ikke har vært med på komitebehandlingen, er jeg redd for at komiteens mindretall blir nødt til å bygge ut sin dissens noe og gi uttrykk for sine synsmåter her. En annen sak er at jeg tror det blir litt vanskelig å få særlig meget av det som står foran, til å slutte seg naturlig til den dissens som skal føyes til.

Per Borten: Det er noe i det som ordføreren sa, og at saken bør løses slik at mindretallsfraksjonen tar med det som den er enig i. Det behøver ikke noen komitebehandling, jeg går ut fra at ingen i komiteen har noe imot at det blir enighet på flest mulig punkter. Dette er vel lagt fram med [161] henblikk på at det kan danne diskusjonsgrunnlag for en fellesuttalelse.

Mens jeg har ordet, jeg ser at det i siste setning av særuttalelsen står «ham» til slutt. Det bør vel stå «vedkommende», det kan jo gjelde begge kjønn.

Formannen: Vi har jo vært inne på at det også kan forekomme sikkerhetsrisiko på hunkjønnsiden.

Kåre Willoch: Kunne vi ikke med en gang få vite hva mindretallet kan si seg enig i av det som står i utkastet fra nederst på side 8 og til VII. Så vidt jeg kan se, bygger hele denne uttalelsen opp til en annen konklusjon enn den som er mindretallets. Hvis vi skulle få en mer omfattende argumentasjon i én retning fra mindretallet, er vi tilbake til det vi tidligere har prøvd å unngå, nemlig å få særuttalelser fra medlemmer av komiteen som de øvrige medlemmer ikke har hatt anledning til å vurdere. Jeg nevner dette fordi det har lett for å bli slik at hvis man først får nye argumenter for ett syn, vil det være andre som ønsker å komme med nye argumenter for sitt syn, og så blir vi nødt til å ha et nytt møte.

Bernt Ingvaldsen: Hvordan har mindretallet tenkt uttalelsen plassert?

Per Borten: Det har vært foreslått her at den skulle gå inn etter komiteens merknader på side 9 før VII.

Bernt Ingvaldsen: Ja vel.

Per Borten: For å svare på det hr. Willoch spurte om. Når det gjelder den nest siste setningen på side 8, hvor det står «med henblikk på laveste sikkerhetsklarering», vil jeg si at det er jo mer en konstatering.

Når det gjelder det som er sagt om at det er en betryggelse at man får et kontrollutvalg, er det for så vidt ikke enighet om det hvis man er uenig om det som står på side 9 i annen del av komiteens uttalelser.

[162] **Guttorm Hansen:** Hvis vi ser øverst på side 9, står det følgende:

«Komiteen er enig med utvalget og departementet i at full anvendelse av det kontradiktoriske prinsipp vanskelig kan komme på tale,» osv.

Spørsmålet er om man derfra kan slutte seg til flertallets merknader, man bare ombygger denne setningen og sier at «flertallet er enig med departementet» osv. Slik jeg leser dette, vil det være nesten umulig for mindretallsfraksjonen å slutte seg til det som står der, da er det like godt at mindretallsfraksjonen sier – slik de har gjort det i sitt utkast – at de slutter seg til utvalgets synspunkter. Det er ikke nødvendig med noen begrunnelse, vi kunne bare slutte av setningen etter «komme på tale». På den måten slipper vi unna dette og blir ferdig med det. Jeg ville foretrekke det slik. Man er altså enig om at full anvendelse av det kontradiktoriske prinsipp vanskelig kan komme på tale, for mindretallet sier jo heller ikke at dette prinsipp kan komme til full anvendelse. Hvis man kan skrive det på den måten, synes jeg man måtte kunne få det igjennom. Det vil jo være vanskelig for mindretallet å kunne godta det som står ellers hvis man ikke er enig i konklusjonen fra flertallet.

Gunnar Garbo: Jeg er enig med hr. Guttorm Hansen.

Formannen: Skal vi bli enige om å sette punktum etter «komme på tale» og la resten av uttalelsene inntil VII gå på flertallet? Vi noterer de som hører til flertallet, som er til stede i dag. Etter flertallets uttalelser noterer vi så særuttalelsen fra mindretallet. I og med at mindretallet viser til utvalgets synspunkter, vil en ha dekket mye av innholdet under dette punkt som det er enighet om, slik flertallet har fremstilt det. Dermed kunne vi anse saken som ferdigbehandlet.

Hr. Korvald kom etter at vi – jeg holdt på å si – tok saken opp til doms. Det er altså fire medlemmer som har gått inn for særuttalelsen fra hr. Austrheim, som ble sirkulert i går, nemlig representantene Borten, Garbo, Hagen og Vikan. De øvrige slutter seg til innstillingen med den lille endring som jeg nettopp nevnte.

Lars Korvald: Jeg har ikke noe å bemerke til det. Jeg skulle kommet litt tidligere – jeg hadde lest feil på innkallelsen – for da hadde jeg kanskje hatt et forslag, men jeg slutter meg nå bare til flertallet.

[163] **Bernt Ingvaldsen:** Det står i utkastet at «komiteen antar at en rimelig praktisering» osv. Kunne man ikke forandre det uttrykket, gjøre det litt sterkere og si «komiteen finner at» osv., siden vi får en annen meningsytring.

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

Møte onsdag den 15. mars 1972 kl. 0900.

Paul Thyness: Jeg har ingen innvendinger mot det.

Formannen: Det spiller ingen rolle, gjerne det.

Vi avgir altså innstillingen med den endring jeg nevnte, og møtet erklæres hevet.

Møtet hevet kl. 9.20.